

26.1.2018

Sisäministeriö
kirjaamo@intermin.fi

Sisäministeriön lausuntopyyntö SM064:00/2015

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto sisäministeriölle lakiehdotuksesta henkilötietojen käsittelystä poliisitoimesta sekä lentoliikenteen matkustajatietojen käytöstä terrorismin ja vakavan rikollisuuden estämiseksi

Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimesta, laiksi lentoliikenteen matkustajatietojen käytöstä terrorismin ja vakavan rikollisuuden estämistä, paljastamista ja tutkintaa sekä tällaisiin rikoksiin liittyviä syytetoimia koskevan direktiivin täytäntöönpanosta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Esityksessä omaksuttu ratkaisu soveltaa henkilötietojen käsittelyyn poliisitoimessa osittain omaa erityislainsäädäntöä ja osittain valmisteilla olevaa henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia sekä joiltakin osin myös EU:n tietosuoja-asetusta ja tietosuojalakia on lainsäädännön sisällön hahmottamisen kannalta hieman hankalaa, huomioiden nyt ehdotetun henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn yhteyden myös valmistelussa oleviin siviilitiedustelua koskevaan lainsäädäntöön. Lisäksi nyt esitettävän henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn suhde esimerkiksi poliisilain ja siviilitiedustelua koskevan ehdotuksen mukaiseen toimivaltasääntelyyn jää epäselväksi johtuen omaksutusta käyttötarkoituksiin perustuvasta sääntelyratkaisusta.

Liikenne- ja viestintäministeriö on tarkastellut esityksessä ehdotettua henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän suojan ja erityisesti 10.2 §:ssä suojatun luottamuksellisen viestin salaisuuden kannalta. Hallituksen esityksen perusteluissa eikä vaikutusten arvioinnissa ole arvioitu miten esitykset vaikuttaisivat luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaan. Hallituksen esitysluonnoksen lakiehdotusten ja perustelujen valossa jää epäselväksi esimerkiksi voitaisiinko poliisin henkilötietorekistereihin tallentaa luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaan sisältyviä tietoja ja olisiko

näiden tietojen käsittelyssä noudatettava joitakin erityisiä suojatoimenpiteitä. Esityksestä ei käy myöskään ilmi millä edellytyksillä luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan alaisia tietoja voitaisiin rekistereistä luovuttaa. Lakiehdotusta tulisi täydentää arviolla sääntelyn vaikutuksista luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaan.

Lentoliikenteen matkustajatietojen käytöstä terrorismin ja vakavan rikollisuuden estämistä, paljastamista ja tutkintaa sekä tällaisiin rikoksiin liittyviä syytetoimia koskevan direktiivin (PNR-direktiivi) täytäntöönpanosta annetun ehdotuksen osalta liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota siihen, ettei hallituksen esityksessä ole arvioitu määrällisesti lentoliikenteen harjoittajille esityksestä aiheutuvia kustannuksia Suomessa. Esityksessä viitataan näiltä osin vain komission tekemiin vaikutusten arviointeihin, ja niitä käsittelevään direktiivin valmisteluvaiheen kansalliseen aineistoon (erityisesti U 66/2010 vp). Nämä vaikutusten arvioinnit on kuitenkin tehty silloin, kun sääntelyyn liittyvät tekniset ratkaisut ovat vielä olleet avoimia, ja mm. Liikenne- ja viestintävaliokunta onkin tuolloin lausunnossaan 3/2011 katsonut, että ”ehdotuksen kustannus- ym. vaikutuksia on tärkeää arvioida vielä riittävän perusteellisesti”. Koska esityksessä jää edelleen epäselväksi, miten voimaan tulleessa direktiivissä omaksutut tekniset ratkaisut sekä kansalliset täytäntöönpanoratkaisut (erityisesti ehdotettu laaja soveltamisala myös Euroopan unionin sisäisiin lentoihin), vaikuttavat lentoliikenteen harjoittajille aiheutuvien kustannusten suuruuteen, esitysten vaikutusten arviointia olisi näiltä osin aiheellista täydentää. Esityksessä on tosin todettukin, että ”Esityksen 2. lakiehdotuksen suoria vaikutuksia arvioidaan tarkemmin jatkovalmistelun aikana.” Tarkentava täydennys jatkovalmistelun kansallisen tason vaikutusten arviointiin olisi tarpeen ottaen erityisesti huomioon, että esityksessä todetaan sääntelystä voivan seurata lentoliikenteen harjoittajille merkittäviäkin taloudellisia vaikutuksia.

Kokonaisuudessaan esityksen arviointia vaikeuttaa myös se, että esitysluonnoksesta puuttuu vielä kokonaan EU-sääntelyä kuvaava osuus.

Laura Vilkkonen
Osastopäällikkö, ylijohtaja

Maija Rönkä
Ylitarkastaja

